

OLYMPIODOR O STOSUNKU LOGIKI DO FILOZOFII W SZKOLE STOIKÓW, PERYPATETYKÓW I PLATONIKÓW

W suplemencie prefacji Bussego do komentarza Olympiodora do *Kategorii* Arystotelesa (*Commentaria in Aristotelem Graeca edita consilio et auctoritate Ac. Litt. Regiae Borussicae*, vol. XII, P. 1: *Olympiodori Prolegomena et in Categorias commentarium*, ed. Adolphus Busse, Berolini 1902) znajdujemy pewien fragment, któremu wydawca dał tytuł następujący: *De arte logica disputatio ex codicibus Laurentianis 72,1 (D) et 71,3 (F) atque editione Aldina Ven. 1503 (a) collecta* (ss. X—XII). W kodeksach greckich brak tytułu tego fragmentu. W wydaniu Aldina nosi on tytuł: *Προομιον τῆς λογικῆς πραγματείας*.

Wspomina o nim także i Valentinus Rose (*Aristotelis qui ferebantur librorum fragmenta*, collegit Valentinus Rose, Lipsiae 1886, s. 437). Ten fragment przypisywano dawniej Ammoniusowi, synowi Ammoniusa Hermeiasa (V w.) i umieszczano go w ciągu wieków w komentarzu tego autora do *Kategorii* Arystotelesa. Busse zaś przypisuje go uczniowi Ammoniusa Olympiodorowi młodszemu, aleksandryczykowi (ok. 565 r).

Olympiodor rozważa w nim pytanie następujące: czy logika według filozofów starożytnych jest narzędziem czy częścią filozofii? Na to pytanie Olympiodor odpowiada, że jedni filozofowie starożytni uważali ją za część filozofii (stoicy), inni zaś za narzędzie czyli organon (perypatetycy). Natomiast Platon uważał ją i za narzędzie i za część filozofii: że jest ona częścią filozofii mówi w *Faidrosie*, że jest narzędziem — w *Parmenidesie*, gdzie zauważa, że młodzież winna się ćwiczyć w tej sztuce, by odróżniać prawdę od fałszu: dlatego zapewne nazywa ją tu Platon narzędziem.

Jedna i ta sama rzecz może być ze stanowiska Platona i częścią i narzędziem: np. ręka jest i narzędziem i częścią całego ciała.

Przy wymiarach rzeczy należy rozróżnić według Platona dwa czynniki: (1) to, czym się mierzy i (2) to, co się mierzy. To, czym się mierzy, jest narzędziem wymiarów, to zaś, co się mierzy, jest częścią jakiejś całości. Podobnie rzecz ma się i w logice: wyodrębniona (od rzeczy) jest ona narzędziem filozofii, zastosowana zaś (do rzeczy) staje się częścią filozofii.

Twierdzenie swoje, że logika jest częścią filozofii, stoicy próbowali uzasadniać dwoma argumentami.

Pierwszy argument ma postać taką:

Jeśli filozofia posługuje się logiką, a logika nie jest częścią jakiejś innej nauki, to jest ona częścią filozofii.

Ten pierwszy argument stoików Olympiodor próbuje obalić w sposób następujący:

Ponieważ gramatyka, retoryka i medycyna posługują się logiką, a logika nie jest częścią żadnej innej nauki, przeto byłaby ona częścią tych nauk. Nadto, argumentacja stoików według Olympiodora jest i wadliwa, bo np. medycyna posługuje się skalpelem (nożem chirurgicznym), a skalpel nie jest częścią jakiejś innej nauki, przeto byłby on częścią medycyny. Gdyby istotnie tak było, to ponieważ skalpel jest ciałem, przeto i medycyna byłaby ciałem, bo wszak ciało byłoby jej składnikiem, co byłoby absurdem, gdyż medycyna jest nauką i nie jest natury cielesnej.

Drugi argument ma postać taką:

Żadna nauka czy sztuka nie tworzy swego narzędzia, przeto jeśli filozofia tworzy logikę, to logika nie byłaby już jej narzędziem, lecz częścią.

Ten drugi argument stoików Olympiodor próbuje obalić w sposób następujący:

Liczne są sztuki, które wytworzyły sobie własne narzędzia, np. sztuka kowalska wytworzyła sobie kowadło, a sztuka ciesielska młot, jako własne narzędzia. Jeśli przeto poszczególne sztuki wytwarzają sobie własne narzędzia, to nie stoi tu nic na

przeszkodzie, by powiedzieć, że i logika jest narzędziem, mianowicie filozofii, gdyby nawet i była jej tworem.

W końcu podaje Olympiodor i odnośne stanowisko perypatetyków, które w rezultacie i sam całkowicie podziela.

Perypatetycy, mówi Olympiodor, twierdzą, że logika jest narzędziem filozofii.

To twierdzenie perypatetyków próbuje Olympiodor tak uzasadnić:

Każda część ma tę samą materię i ten sam cel co i całość. Logika nie ma ani tej samej materii, ani tego samego celu co filozofia. Przeto nie jest ona częścią filozofii, albowiem materią filozofii są rzeczy, celem zaś jej najbliższym jest zbliżanie się do bóstwa (*τέλος δέ ἢ πρὸς τὸν θεὸν ὁμοίωσις*). Natomiast materią logiki są nazwy i zdania, celem zaś jej są dowody i konkluzje (*ἀποδείξεις καὶ τὰ συμπεράσματα*).

W ostatecznym rezultacie kończy Olympiodor swoje uzasadnienie uwagą następującą:

Część dodana do innych części tworzy pewną całość, odjęta zaś — zmniejsza ją. O logice jednak tego powiedzieć nie można, gdyż dodana do filozofii nie tworzy z nią całości, bo filozofia stanowi już zamkniętą w sobie pewną całość, odjęta zaś od filozofii nie zmniejsza jej jako zamkniętej w sobie całości. Nie jest przeto logika częścią, lecz narzędziem filozofii.

To stanowisko perypatetyków i Olympiodora jest całkowicie zgodne ze stanowiskiem dzisiejszej nauki, która uważa logikę za narzędzie, a nie za część filozofii.

S U M M A R I E S

A. KORCIK

VERIFICATION OF ARISTOTLES THEORY OF SYLLOGISM BY MEANS OF GERGONNE'S METHOD

In the present work the author explains Gergonne's method by means of work Gergonne verifies the properties of opposition propositions, of the so called logical square and of the lawes of conversion of propositions. By means of the same method the author attempts to verify also the validity of Aristotle's syllogistic theory, and in the first place the validity of the four principal forms of the first figure in this theory, representing axioms of the Aristotelian system of logic. Incidentally, he lays stress also on Gergonne's implicit definitions, and Saccheri's definitions by postulate of existence, which appear for the first time in the works of these authors.

A. KORCIK

B. BOLZANO'S NOTION OF INFERENCE

The object of this study is to offer an analysis of a characteristic passage in B. Bolzano's *Wissenschaftslehre*. The passage refers to the notion of inference (*Ableitbarkeit*) and not of implication, contrary to the view of Walter Dubislav. The author's final conclusion, based on Bolzano's text and Prihonsy's commentary, is that the passage in question, presenting the aspect of one classic mode of inference, the *modus ponens*, is a definition of inference, and that this definition is also a definition of a one-link proof.

A. KORCIK

OLYMPIODOR ON THE RELATION OF LOGIC TO PHILOSOPHY ACCORDIN TO THE STOICS, THE PERIPATIC SCHOOL, AND THE PLATONISTS

In the supplement to Busse's preface to Olympiodor's (VI c.) Commentary on the Aristotelian categories (*Commentaria in Aristotelem Graeca edita consilio et auctoritate Ac. Litt. Regiae Borussicae*, vol. XII, P. 1 — *Olympiodori Prolegomena et in Categorias commentarium*, ed.

Adolphus Busse, Berolini 1902), there is a fragment with the following editorial heading *De arte logica disputatio ex codicibus Laurentianis 72,1 (D) et 71,3 (F) atque editione Aldina Ven. 1503 (a) collecta* (ss. X—XII). In the Greek codices there is no heading to this fragment. In Aldin's edition the heading is as follows *Prooimion tes logikes pragmateias*. Also Valentinus Rose refers to it (*Aristoteles qui ferebantur librorum fragmenta*, collegit Valentinus Rose, Lipsiae 1886, s. 437). The fragment has been formerly ascribed to Ammonius. Busse, however, ascribes it to Olympiodor (*Praefatio*). There in Olympiodor discusses the question whether, according to the ancient philosophers, logic was part of philosophy, or its tool? Olympiodor's answer is, that there were some (the stoics) who have held it to be part of philosophy, while others (the peripatetic school) have thought it to be philosophy's instrument (*organon*). Plato, on the other hand, has held it to be both part and instrument of philosophy.

S. KAMIŃSKI

FREGE'S LOGIC OF PROPOSITIONS

In this study an attempt is made systematically to present Frege's logic of propositions, special attention being given to the methodological side. For, uncontestably, the propositional logic is one of the most important contributions to the original achievement of the greatest of XIX century logicians.

First, an analysis of Frege's notion of a proposition, implying the distinction of sense (*Sinn*) and denotation (*Bedeutung*), is given together with a resumé of the whole ensuing discussion touching upon these functions of a proposition. With the division of propositions Frege's contribution to the shaping of the notion of propositional functions, of variables and quantifiers, is presented. Then, after explanation of Frege's symbolism, interpropositional relations are discussed, and, in connection with these, truthfunctors and their relation to the corresponding functors of every-day speech.

Frege has construed his system of the logic of propositions axiomatically, and in a spirit thoroughly modern he carefully distinguishes between the grades of language, just as he is modern in his conception of the uses of the theory of deduction, and in his distinction between premisses and rules in deduction). The system of propositional logic is an absolute one (it does not imply any other system), and construed by the method of syntax. In succession, the several elements of the deduction system of the logic of propositions are discussed (with particular attention to the role of definition in a deduction system). Finally, there is a consideration of the problems of consistency, completeness and independence.